

تحلیل صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان در تبیین خودراهبری در یادگیری دانش‌آموزان

فخرالسادات نصیری¹ و شوبو عبدالملکی²

¹استادیار گروه علوم تربیتی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه بوعلی سینا (نویسنده مسئول)، پست الکترونیکی:

fsnasiri2002@yahoo.com

²دانشجوی دکتری مدیریت آموزشی، گروه علوم تربیتی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه بوعلی سینا

چکیده: هدف اصلی این پژوهش تحلیل صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان در تبیین خودراهبری در یادگیری دانش‌آموزان شهر سنندج بود. جامعه آماری این پژوهش را کلیه دانش‌آموزان دختر دوره اول متوسطه شهر سنندج در سال تحصیلی 1392-93 تشکیل داده‌اند که با استفاده از روش نمونه-گیر تصادفی ساده تعداد 300 نفر بر اساس جدول کرجسی و مورگان انتخاب شده‌اند. برای گردآوری داده‌های مورد نیاز از پرسش‌نامه محقق ساخته صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان و پرسش‌نامه خودراهبری در یادگیری ویلیامسون (2007) استفاده شده است. پایایی پرسش‌نامه‌ها با استفاده از ضریب آلفای کرانباخ برای پرسش‌نامه صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان 86/0 و برای خودراهبری 91/0 برآورد گردید. برای تجزیه و تحلیل یافته‌های پژوهش از روش کمی، آمار توصیفی و استنباطی و ضریب همبستگی پیرسون و همبستگی‌های دو متغیره و معادلات ساختاری استفاده شد. یافته‌های پژوهش نشان داد که بین صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان و خودراهبری در یادگیری دانش‌آموزان رابطه مثبت و معناداری وجود دارد و صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان، خودراهبری دانش‌آموزان را تبیین می‌کند. همچنین صلاحیت حرفه‌ای معلمان از بین مؤلفه‌های خودراهبری دانش‌آموزان، بیشترین اثر را بر روی فعالیت یادگیری و کمترین اثر را بر استراتژی یادگیری دانش‌آموزان داشته است.

واژگان کلیدی: صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان، خودراهبری، یادگیری، دانش‌آموزان.

Analysis of Teacher's Professional Competencies in Explaining Self-Directedness of Learning among Students of Sanandaj

F.Nasiri¹ and Sh. Abdoalmaleki²

¹Assistant Prof. of Educational Science in BooAli Uni.

²PH.D. Student of Educational Management

Abstract: The main purpose of this study was a factor analysis of teachers' professional competencies in explaining of students' self-directedness of learning. The population of the study consists all first period high school female students of Sanandaj in the 2014-2015 school year, from whom 300 students were selected using random sampling based on Krejcie and Morgan table. In order to gather the required data, a questionnaire for teachers' professional competencies in students' self-directed learning made by Williamson (2007) was used. For data analysis, standard deviations, inferential correlation test and bivariate structural equation were used. The results show that there is a significant positive correlation between teachers' professional competencies and their students' self-directed learning. Cronbach's coefficient of the reliability for teacher competency questionnaire was estimated 86% and for students self directed learning questionnaire 91%. The results showed that there was a positive and significant relationship between teachers' professional competencies and their students' self directed learning. Also, teachers' competencies have a major impact on learning activities and minor impact on learning strategies of students.

Keywords: Teachers' professional competencies, self-directedness, learning, students autonomy.

1- مقدمه

بش—راز آغاز خلقت هموار هدیر پیادگیری — بوده و یادگیر یسر آغاز نیاز به تکامل و بهتر شدن است. بدیهی است که هر چه علم و دانش بشر تکامل و توسعه بیشتر پیدا کند، نیاز به تحول در یادگیری و سازوکارها یا انبساط بیشتر خواهد شد (عبدالهادی، 1392). در جهان کنونی فرآیند یادگیری در مطالعات، مستعمل و خودمختار و در زمینه علم و دانش به روز باشند، زیرا این گونه افراد در زندگی خود مدگی خود مسؤلیت پذیر هستند و فرآیند خود انضباط و یادگیری بخوبی سود می برند. بنابراین یکی از محورهای اساسی سازمان های آموزشی است. آموزش—تأکید بر امر خود راهبری است. یادگیری خود راهبر¹ یک شیوه آموزش است که در مؤسسه آموزشی و یادگیری به شیوه خود راهبر، به طور روزافزون استفاده می شود. البته آن را می توان بر حسب میزان مسؤلیت پذیرید یادگیرنده هدیر قبالیادگیری خود تعریف کرد. نولز (1990) یک پیوستار دوسویه، از یادگیری را توصیف می کند که یادگیرنده یا معلم راهبر² یادگیرنده³ در یک س—ویانو یادگیری خود راهبر اندر آگوژیک⁴ در سوید دیگر انقرار دارد (خزایی، عشورنژاد، 1391، ص 49). یادگیری خود راهبری فرایندی است که افراد ابتکار عمل را بدون کمک از دیگران در تشخیص نیازهای یادگیری شان، تنظیم اهداف، شناسایی منابع مادی و انسانی، و ارزیابی یادگیری به عهده دارند. این افراد به یادگیری به صورت خودگردان و مستقل تمایل دارند (کابیلان، 2007⁵). خود راهبر شدن یک حالت روانی است که در آن، دانش آموز احساس می کند از نظر فردی، مسؤل یادگیری بخوبی است. یادگیری خود راهبر به دلیل تأکید بر جریان شناختی، کهدانش—آموز از آگاه است، همانند خودمختاریو استقلال، باعث تسهیل یادگیری، برنامه ریزی، خود پرسشی، بازبینی و به طور کلی یادگیری فرآیند شناختی می شود (لانگ به نقل از پیسکوریک، 2003⁶). از نظر ویلکوکس⁷ یادگیری خود راهبری فرایندی از یادگیری است که فراگیران به طور خودکار انجام می دهند. برای طرح ریزی درسی مسؤلیت می پذیرند، مطالعه را آغاز می کنند و کوشش های یادگیری خود را ارزیابی می کنند (وثنای، 1381). در بسیاری از کتب، مباحثی چون بصیرت، مدیریت دانش، سازمان های یادگیرنده و کارآفرینی، به افرادی اشاره می کند که هم باید دارای یک ویژگی ذاتی برای آن خصوصیت باشند و

هم آموزش ببینند. اما خود راهبری عمدتاً یک ویژگی شخصیتی قابل پرورش است و برای این که افراد این ویژگی را داشته باشند، باید صلاحیت های اساسی و زیربنایی از جمله ارزیابی شکاف های یادگیری، ارزش یابی خود و دیگران، اندیشه، توانایی مدیریت اطلاعات، تفکر انتقادی و ارزیابی انتقادی را دارا شوند (محمدی، 1386). یادگیری خود راهبر اعتماد به نفس فراگیران و نظر فیتا نبر ایادگیره مسؤل در محیط ها و موقعی—ت—ها یا آموزش و کار یچالش برانگیز را افزایش می دهد. انفجار اطلاعات و تغییرات مداوم در طرق درس—ت—یابی به اطلاعات، اهمیت آمواد همنودن—دانش—آموختگانیک به توانند در مسیر ش—غلی خود یادگیری—شان را هدایت نمایند و چندان نمود هاست (لیویت جونز⁸، 2005). بدون شک عوامل مختلفی در افزایش خود راهبری دخالت دارد که یکی از مهم ترین این متغیرها معلم و درجه صلاحیت و شایستگی اوست. طی دهه گذشته، مریبان به—طور فزاینده ای دریافته اند که هر بهبود و اصلاحی در کیفیت آموزش و پرورش که دانش آموز دریافت می کند، تا حد زیادی به کیفیت آموزشی که معلم ارائه می دهند بستگی دارد با اندکی اغماض می توان گفت، اثربخشی آموزشی تا حد زیادی وابسته به اثربخشی معلم است (ویلیامسون⁹، 2007). تفاوت های فردی شاگردان منبعی برای پربارسازی فعالیت های آموزشی معلم است تا آنان کیفیت تدریس خود را برای رفع مشکلات فراگیر افزایش دهند. دادن اختیار به فراگیر برای هدایت و کنترل یادگیری خود باعث ایجاد انگیزه در فراگیر می شود و معلم با آگاهی از سبک های یادگیری و تدریس، چهارچوب خاصی را برای آموزش در نظر می گیرد. تأثیر کلاس واقعی در این است که زمینه را برای هدایت دانش آموزان بر اساس آنچه از نیازهای آن ها درک می کنند فراهم می آورد، و این همان چالشی است که مربی پویا به دنبال آن است (لروکس¹⁰، 1385). صلاحیت معلم به توانایی معلم در برآوردن نیازها و مطالبات حرفه تدریس به میزانی کافی و با استفاده از مجموعه ای یک پارچه از دانش، مهارت و نگرش گفته می شود به طوری که این مجموعه در عملکرد و بازتاب معلم تجلی یابد (نیکنامی و کریمی، 1388). صلاحیت به مجموعه ای از دانش ها، نگرش ها، مهارت ها و سایر ویژگی های شخصی وابسته، که در یک بخش اصلی شغل تأثیر می گذارد و با عملکرد آن شغل

مادام‌العمر، صلاحیت‌های اجتماع- فرهنگی، صلاحیت‌های عاطفی، صلاحیت‌های ارتباطات، صلاحیت‌های فاوا و محیط زیست. دانش پژوه و فرزاد (1385) در ارزش‌یابی مهارت‌های حرفه‌ای معلمان دوره ابتدایی شهر تهران به این نتیجه رسیدند که در فعالیت‌های آموزشی کلاس درس به اهداف مهارتی کمتر از اهداف دانشی و نگرشی توجه شده است و معلمان مورد مطالعه در کلیات تدریس از مهارت نسبی برخوردارند اما در اجزای مهم تدریس با برخی نارسایی‌ها مواجه‌اند. همچنین در تحقیق نیکنمی و کریمی (1388) در بررسی صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان آموزش عمومی شهر اصفهان، نتایج نشان داد که بین وضعیت موجود و مطلوب صلاحیت‌ها معلمان تفاوت و در کلیه مؤلفه‌ها یا صلیت‌ها تفاوت وجود و مطلوب صلاحیت‌ها معلمان، آموزش عمومی معنادار است و معلمان در بعد شخصیتی و اخلاقی در وضعیت بالاتر از متوسط قرار دارند، ولی در بعد آموزشی، رفتار شناختی و مدیریت سطح متوسط و در مؤلفه‌های فن‌های آموزشی، توسعه حرفه‌ای، ای، فکری و تدریس‌ساز و وضعیت ضعیف‌تر برخوردارند.

در ارزش -

یابیفهمدانشجویان کارشناسان در باره حوزه همشار کتدر ررشته -
های تحصیلی آن‌لاین که هم‌جستجو هیلید گیر خود را هبر می -
شود، نتایج حاکی از آن است که هر نظر گرفتن در یادگیری یا تمخلف دانشجو یا
ن، درگیر کردن آن در روش سقراطی، اختصاص دادن زمانز یاد بر اینانجا
متکالیف خود اندیشی و ایجاد تکالیف لذت -
بخش، در افزایش توانایی دانشجو یا نبرای خود گزینشی، خودارزش -
یابی خود را هبریدر انجام بر خیز تکالیف مفید بود هاس -
(بروز¹⁶، 2007). صفوی و همکاران (1389) در تحقیق
خود نشان دادند که سطح آمادگی خود را هبری دانشجویان
پرستاری دانشگاه علوم پزشکی دانشگاه اصفهان در حد
زیاد است. گردانشکن و همکاران (1389) در پژوهشی با
عنوان
تأثیر تدریس بسته‌های شناختی بر خود را هبریدر یادگیری دانشجو یا
ن نتیجه گرفتند که
تدریس بسته‌های شناختی در افزایش نمره کل خود را هبریدر یادگیری
وزیر مقیاس‌ها یا تأثیر دارد. همچنین کاظم‌پور و
همکاران (1391) در پژوهشی نشان دادند که برنامه‌های
مصوب آموزش خلایق باعث بهبود دانش، نگرش و
مهارت تدریس معلمان شده است. همچنین نتایج نشانگر

همبستگی دارد، اطلاق می‌گردد. همچنین می‌تواند در مقایسه با استانداردهای کاملاً پذیرفته شده، اندازه‌گیری شود و از طریق بازآموزی و تجربه، توسعه و بهبود یابد (جهانیان، 1389، ص 122). صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان، نظامی از دانش، مهارت، توانایی و خواست انگیزشی است که تحقق مؤثر فعالیت‌های آموزش حرفه‌ای را فراهم می‌کند (بجکیک¹، 2010). به عقیده ویو و لین¹² (2011) صلاحیت حرفه‌ای معلمان شامل صلاحیت حرفه‌ای صنعتی، صلاحیت توسعه برنامه‌ریزی، صلاحیت آماده‌سازی تدریس، صلاحیت تدریس عملی، صلاحیت ارزیابی تدریس، صلاحیت مدیریت تدریس، صلاحیت مشاوره دانش‌آموز، صلاحیت ارتقاء روابط عمومی و ارتباط بین فردی، صلاحیت همکاری پروژه است. کورتاجن¹³ (2004) صلاحیت‌های ضروری حرفه‌ای معلمان را شامل این موارد می‌داند: الف) صلاحیت‌های شناختی: منظور از صلاحیت‌های شناختی مجموعه آگاهی‌ها، بینش‌ها و مهارت‌های ذهنی است که معلم را در شناخت و تحلیل مسائل و موضوعات مرتبط با تعلیم و تربیت توانا می‌سازد. مثل آگاهی از اهداف. ب) صلاحیت‌های عاطفی: منظور از صلاحیت‌های عاطفی مجموعه علائق و گرایش‌های معلم نسبت به مسائل و موضوعات مرتبط با تعلیم و تربیت است مانند: عشق به معلمی. ج) صلاحیت‌های مهارتی: این گروه از صلاحیت‌ها بیانگر مجموعه مهارت‌ها و توانایی‌های عملی است که به فرآیند تعلیم و تربیت مرتبط می‌شود مانند: مهارت در تدریس. از مجموعه صلاحیت‌های سه‌گانه فوق، صلاحیت تأثیرگذار بر دانش‌آموز حاصل می‌شود که هدف نهایی فعالیت‌های معلم است. هانتلی¹⁴ (2008) قابلیت‌های معلمان را در سه زمینه دانش حرفه‌ای، عمل حرفه‌ای و تعهد حرفه‌ای دسته‌بندی کرده است. دانش حرفه‌ای شامل دانش محتوا، شناخت دانش‌آموز و آگاهی از تدریس و یادگیری است. عمل حرفه‌ای از طراحی یادگیری، ایجاد محیط یادگیری و ارزش‌یابی یادگیری تشکیل شده است و تعهد حرفه‌ای؛ یادگیری حرفه‌ای، مشارکت، رهبری، ارزش‌ها، ارتباطات و اخلاقیات را شامل می‌شود. سلوی¹⁵ (2010) در یک تحقیق دلفی در خصوص صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان زبان انگلیسی، صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان را با این عناوین ذکر می‌کند: صلاحیت‌های مربوط به رشته، صلاحیت‌های پژوهش، صلاحیت‌های درسی، صلاحیت‌های یادگیری

یادگیری و استراتژی‌های یادگیری در مقیاس لیکرت (1 تا 5) بود. برای به دست آوردن روایی پرسش‌نامه‌ها از روش روایی محتوایی استفاده شد و ضریب پایایی محاسبه شده برای پرسش‌نامه‌ها از طریق محاسبه آلفای کراباخ و بعد از تحلیل عاملی، به ترتیب ارزش‌ها و عمل حرفه‌ای 86/0 دانش و درک 84/0 و تدریس 88/0 و در مجموع 86/0 به دست آمد همچنین برای خودراهبری نیز 91/0 برآورد گردید. برای تجزیه و تحلیل یافته‌های پژوهش از روش‌های آمار توصیفی و استنباطی مانند: میانگین، انحراف معیار، آزمون t تک متغیره، ضریب همبستگی پیرسون، همبستگی‌های دو متغیره و معادلات ساختاری استفاده گردید.

جدول 1- وضعیت توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیرها	میانگین	انحراف استاندارد	تعداد
ارزش‌ها و عمل حرفه‌ای	68/3	670/0	300
دانش و درک	63/3	634/0	300
تدریس	32/3	615/0	300
مهارت درون‌شخصی	84/3	506/0	300
ارزیابی	83/3	486/0	300
آگاهی	85/3	425/0	300
فعالیت یادگیری	54/3	547/0	300
استراتژی یادگیری	89/3	475/0	300

نتایج جدول 1 نشان می‌دهد در بین مؤلفه‌های صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان بیشترین میانگین مربوط به ارزش‌ها و عمل حرفه‌ای معلم 68/3 و کمترین میانگین مربوط به تدریس معلم 32/3 است. همچنین نتایج نشان می‌دهد در بین مؤلفه‌های خودراهبریدانش‌آموزان، بیشترین میانگین مربوط به استراتژی یادگیری 89/3 و کمترین میانگین مربوط به فعالیت یادگیری 54/3 است. سطح معناداری در متغیرها $p < 01/0$ بوده است.

نتایج جدول 2 نشان می‌دهد همه همبستگی‌ها به جز همبستگی بین ارزش حرفه‌ای معلمان با فعالیت یادگیری دانش‌آموزان به لحاظ آماری در سطح $p < 01/0$ معنی‌دار

این بود که اثربخشی برنامه‌های مصوب آموزش خلاقیت بر صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان زن و مرد، تنها در متغیر مهارت تدریس، با هم متفاوت بود و در متغیرهای دانش و نگرش، تفاوتی نداشت. لذا با توجه به مبانی نظری و تحقیقات انجام شده در این زمینه محقق درصدد پاسخ‌گویی به این سؤال است که آیا بین صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان و خودراهبری یادگیری دانش‌آموزان رابطه وجود دارد؟

سوالات پژوهش

سؤال اصلی: آیا بین صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان و خودراهبری یادگیری دانش‌آموزان دختر دوره اول متوسطه شهر سنندج رابطه وجود دارد؟

سوالات ویژه

1- وضعیت صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان و خودراهبری یادگیری دانش‌آموزان دختر دوره اول متوسطه شهر سنندج چگونه است؟

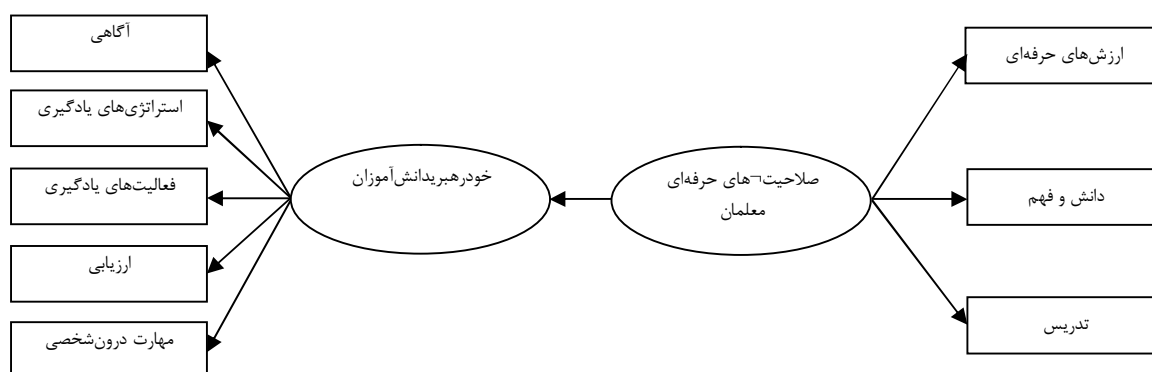
2- سهم اثر مؤلفه‌های صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان در تبیین خودراهبری دانش‌آموزان به چه میزان است؟

2- روش تحقیق

پژوهش حاضر از نوع مطالعات توصیفی-همبستگی است، جامعه آماری این پژوهش را کلیه دانش‌آموزان دختر دوره اول متوسطه شهر سنندج در سال تحصیلی 1392-93 تشکیل می‌دهند که تعداد کل آنها 1350 نفر است. از بین افراد جامعه مذکور 300 نفر به عنوان نمونه، بر اساس فرمول کرجسی مورگان و با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شدند. برای گردآوری داده‌های مورد نیاز از پرسش‌نامه‌ها استفاده شد. 1- پرسش‌نامه محقق ساخته صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان که بر اساس استانداردهای وضعیت کیفی معلم، تبیین شده در کتاب راهنمای تمرین تدریس لورنس و همکاران (2004) تهیه شد. سوالات این پرسش‌نامه در سه محور کلی «ارزش‌های حرفه‌ای»، «دانش و فهم» و «تدریس» و شامل 39 سؤال در مقیاس لیکرت (1 تا 5) بود. 2- پرسش‌نامه خودراهبری یادگیری: برای سنجش خودراهبری دانش‌آموزان از مقیاس خودراهبری در یادگیری ویلیامسون (2007) استفاده شد. این پرسش‌نامه شامل 60 گویه و 5 حیطه مهارت‌های درون‌شخصی، ارزیابی، آگاهی، فعالیت‌های

جدول 2- میزان همبستگی درونی متغیرهای پژوهش

ردیف	متغیرهای پژوهش	1	2	3	4	5	6	7	8
1	ارزش‌ها و عمل حرفه‌ای	1							
2	دانش و درک	584/0	1						
3	تدریس	582/0	582/0	1					
4	مهارت درون شخصی	190/0	248/0	178/0	1				
5	ارزیابی	176/0	206/0	476/0	200/0	1			
6	آگاهی	148/0	204/0	467/0	406/0	190/0	1		
7	فعالیت یادگیری	100/0	181/0	495/0	486/0	263/0	523/0	1	
8	استراتژی یادگیری	112/0	123/0						

شکل 1- متغیرهای مکنون و مشاهده‌گر در تبیین رابطه صلاحیت‌های حرفه‌ای معلم با خودراهبری دانش آموزان

عنوان متغیر وابسته در نظر گرفته شده است. ارزش‌های حرفه‌ای، دانش و فهم و تدریس، بنابر این انتظار بر این است که با بالا رفتن هر یک از مؤلفه‌های صلاحیت حرفه‌ای معلمان بر مقدار خودراهبری دانش آموزان نیز افزوده شود. در مقایسه مؤلفه‌های صلاحیت معلمان و مؤلفه‌های خودراهبری دانش آموزان بزرگ‌ترین همبستگی مربوط به تدریس معلم با فعالیت یادگیری دانش آموز 263/0 است. در مقایسه‌های بیشترین همبستگی ارزش‌ها و عمل حرفه‌ای معلم روی مهارت درون شخصی فراگیران بوده است. همچنین بیشترین همبستگی دانش و درک نیز روی مهارت درون شخصی فراگیران شکل گرفته است. برای بررسی مدل نظری تحقیق که بیان می‌دارد صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان علاوه بر ارتباط با خودراهبری دانش آموزان می‌تواند به عنوان یک متغیر پیش‌بین برای خودراهبری در یادگیری دانش آموزان به کار رود دیگران زیر که به نوعی از اشکال استاندارد در برنامه‌های معادلات ساختاری استفاده می‌کند ترسیم شده است. در این نمودار متغیر صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان به عنوان متغیر مستقل و متغیر وابسته در این جا از چهار

عنوان متغیر وابسته در نظر گرفته شده است. ارزش‌های حرفه‌ای، دانش و فهم و تدریس، بنابر این انتظار بر این است که با بالا رفتن هر یک از مؤلفه‌های صلاحیت حرفه‌ای معلمان بر مقدار خودراهبری دانش آموزان نیز افزوده شود. در مقایسه مؤلفه‌های صلاحیت معلمان و مؤلفه‌های خودراهبری دانش آموزان بزرگ‌ترین همبستگی مربوط به تدریس معلم با فعالیت یادگیری دانش آموز 263/0 است. در مقایسه‌های بیشترین همبستگی ارزش‌ها و عمل حرفه‌ای معلم روی مهارت درون شخصی فراگیران بوده است. همچنین بیشترین همبستگی دانش و درک نیز روی مهارت درون شخصی فراگیران شکل گرفته است. برای بررسی مدل نظری تحقیق که بیان می‌دارد صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان علاوه بر ارتباط با خودراهبری دانش آموزان می‌تواند به عنوان یک متغیر پیش‌بین برای خودراهبری در یادگیری دانش آموزان به کار رود دیگران زیر که به نوعی از اشکال استاندارد در برنامه‌های معادلات ساختاری استفاده می‌کند ترسیم شده است. در این نمودار متغیر صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان به عنوان متغیر مستقل و متغیر وابسته در این جا از چهار

سطهمدار سدخترانه‌سند جدر مؤلفه‌ارزش‌های حرفه‌ای، تدریس و دانش‌ساز صلاحیت‌خوبیبر خور دارند. ایننتایجتقریبابا پژوهش‌دانش‌پژوه و فرزاد (1385)، نیکننمیسو کرمی (1388) و کاظم‌پور و همکاران (1391) که‌هاشاره‌می‌کنند معلماندر کلیات تدریس‌ساز مهارت‌نسبیببر خور دارند دهمسواست. یافته‌هایسوال‌سومپژوهشنتایجشناسمی‌دهد که صلاحیت‌های حرفه‌ای معلماندر بینمؤلفه‌های خودراهبری‌فراگیران، بیشتریناثررابطه‌فعالیت‌یادگیریدانش‌آموزاندارد و کمتریناثرمربو طبهاستراتژی‌یادگیریاست. تک‌ها یافته‌هایسولوی (2010)، نیکننمیسو کرمی (1388) و کاظم‌پور و همکاران (1391) هم‌خوانیدارد.

4 - بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی و تحلیل صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان در تبیین خودراهبری در یادگیری دانش‌آموزان دختر دوره اول متوسطه شهر سمنان در سال 1392-93 انجام گرفت. در تحلیل سؤال اصلی تحقیق نتایج نشان داد که صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان با خودراهبری دانش‌آموزان رابطه مثبت و معناداری دارد. از بین مؤلفه‌های صلاحیت حرفه‌ای معلمان، دانش و درک و تدریس معلم نسبت به مؤلفه ارزش‌ها و عمل حرفه‌ای، بیشترین ارتباط را با خودراهبری در یادگیری دانش‌آموزان داشت. با توجه به مؤلفه آگاهی در مقیاس خودراهبری، دانش‌آموزان معلمان را به‌عنوان تسهیل‌گرانی می‌دانند که در فرایند خودراهبری می‌توانند به یادگیری دانش‌آموزان جهت دهند. انطباق و سازگاری روش‌های یاددهی (تدریس) با خودراهبری در یادگیری، بهترین فرصت برای یادگیری و عمق و معنا بخشیدن به آموخته‌ها را فراهم می‌سازد. معلمان هر چه بیشتر در کار خود حرفه‌ای‌تر عمل کنند و مسلط باشند از روش‌های بهتری بهره می‌برند. همچنین نتایج تحقیق نشان داد که دانش و درک معلم با خودراهبری دانش‌آموزان رابطه مثبت و معنادار دارد. معلم با توجه به دانش و درکی که از موضوع و اهداف کلی درس دارد می‌تواند با ایجاد محیط یادگیری مناسب و سازمان‌یافته مهارت‌های خودراهبری را افزایش دهد. و اینکه تدریس معلم با خودراهبری دانش‌آموزان رابطه مثبت و معنادار دارد.

شاخص کی دو، نیکویی برازش (GFI)، نیکویی اصلاح شده (AGFI) و ریشه میانگین مربعات خطای برآورد (RMSEA) استفاده شده است. نتایج بررسی روایی مدل و شاخص‌های برازش در جدول زیر آمده است. نتایج تحلیل‌مقادیر شاخص‌های برازش نشان‌دهنده برازش خوب معنی‌دار بودن مدل است. این بدان معنی است که داده‌های نمونه مورد مطالعه مدل نظری ما را تأیید می‌کنند، آماره‌های کی دو، GFI، AGFI و RMSEA میزان انطباق ماتریس واریانس کواریانس مدل فرضی را با ماتریس نمونه‌ای مقایسه می‌کنند. در این جا مقدار P برای آماره کی دو برابر 236/0 به دست آمد که به‌طور معنی‌داری از 05/0 بزرگتر است. این بدان معنی است که فرض این که متغیر مکنون صلاحیت حرفه‌ای معلم با متغیر خودراهبری دانش‌آموزان دارای ارتباط است پذیرفته می‌شود. در این مدل مقدار همبستگی بین خودراهبری در یادگیری دانش‌آموزان و صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان برابر 325/0 به دست می‌آید که این عدد در سطح 01/0 معنی‌دار است. بعد از اطمینان یافتن از صحت مدل اندازه‌گیری گام بعدی در تحلیل به دست آوردن تخمین ضرایب استاندارد (ضرایب مسیر) و عدد معناداری اثر هر کدام از ضرایب رگرسیون در مدل است. نتایج این تحلیل را برای هر مسیر نشان می‌دهد:

نتایج تحلیل در جدول 4 نشان می‌دهد همه برآوردها در سطح 01/0 معنی‌دار است و بارهای عاملی دارای مقادیر مثبت و بالا هستند که البته این نتایج نیز نتایج همبستگی را تأیید می‌کند. نتایج جدول 4 نشان می‌دهد میزان ضریب این مسیر برابر با 325/0 است که در سطح 01/0 تفاوت معنی‌داری با صفر دارد. به‌منظور بررسی بیشتر میزان اثر هر متغیر روی متغیرهای دیگر محاسبه شده است.

نتایج جدول 5 نشان می‌دهد صلاحیت حرفه‌ای معلمان در بین مؤلفه‌های خودراهبری دانش‌آموزان، بیشترین اثر را بر روی فعالیت یادگیری دانش‌آموزان داشته و کمترین اثر مربوط به استراتژی یادگیری است. یافته‌هایسوال‌اصلی پژوهش تقریباً با پژوهش‌هایسولویامسون (2007) که معلمانرا مسئول حمایت‌دانش‌آموزاندر فرایند خودراهبری می‌دانند دهمسواست و یافته‌های تحقیق کاظم‌پور و همکاران (1391)، گرد اشکنو همکاران (1389) و سلوی (2010) هم‌خوانیدارد. دربررسیسوال‌بعده پژوهش، نتایج نشان داد که معلمان سال اول و

تحلیل صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان

معلم با ایجاد شرایط کلاسی جذاب و محیطی حمایت-کننده باعث می‌شود باورهای دانش‌آموز قوی‌تر شده و عملکرد تحصیلی بهتری داشته باشند. یافته‌ها حاکی از این است که با آگاهی از استراتژی مؤثر به گونه‌ای اثرگذار و با به‌کارگیری روش‌های فعال تدریس و توجه به علایق و انگیزه فراگیر روند خودراهبری تسهیل می‌شود معلمانی در این زمینه موفق‌ترند که از مهارت‌های حرفه‌ای لازم برخوردار باشند. مرور کلی یافته‌های پژوهش مشخص می‌کند که صلاحیت‌های حرفه‌ای معلم عامل مهمی است که در ایجاد انگیزه و کاربرد و استفاده از خودراهبری دانش‌آموزان نقش دارد.

با توجه به این که معلمان ملزم به تحلیل دائمی خود و همچنین ارزیابی افزایش عمل حرفه‌ای خود هستند و می‌دانند زمینه‌هایی که آن‌ها کار می‌کنند به‌طور دائم در حال تغییر و تحول است، نیاز به انطباق و پاسخ به این تغییرات دارند. اخلاق حرفه‌ای بالا و ارتباط نزدیک با والدین و سرپرستان، احترام به دانش‌آموزان و ارزش دادن به تنوع آنان، باعث خواهد شد دانش‌آموز انگیزه فعالیت پیدا کرده، عقاید خود را با تجربیات خود همسو کند و نقطه نظرات دیگران را به راحتی بپذیرد. معلم در جریان تدریس، دانش‌آموزان را به تفکر و سؤال برمی‌انگیزد و پیشرفت یادگیری دانش‌آموزان را به‌طور مرتب کنترل و تدریس را بهبود می‌دهد. به دانش‌آموزان بازخورد داده و فرایند تدریس را به‌طور مؤثر سازمان‌دهی و اداره می‌کند.

جدول 3- نتایج بررسی روایی مدل و شاخص‌های برازش

شاخص	χ^2	GFI	AGFI	RMSEA
مقدار مشاهده شده	903/21	986/0	973/0	024/0
دامنه برازش خوب	سطح کای اسکوتر جدول $P > 05/0$	1 (برازش کامل)	0 (عدم برازش) تا 1 (برازش کامل) $P < 05/0$	

جدول 4- برآوردهای استاندارد حداکثر درست‌نمایی برای مدل نظری تحقیق

متغیر	نوع برآورد	مقدار برآورد	واریانسی خطای اندازه‌گیری
ارزش‌های حرفه‌ای معلم	بار عاملی	764/0 **	187/0
دانش و درک	بار عاملی	766/0 **	166/0
تدریس	بار عاملی	767/0 **	158/0
مهارت درون‌شخصی	بار عاملی	667/0 **	142/0
ارزیابی	بار عاملی	685/0 **	125/0
آگاهی	بار عاملی	693/0 **	094/0
فعالیت یادگیری	بار عاملی	721/0 **	143/0
استراتژی یادگیری	بار عاملی	614/0 **	142/0
صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان	ضریب	325/0 **	226/0

جدول 5- میزان اثر استاندارد شده صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان بر خودراهبری دانش‌آموزان

متغیر	اثر مستقیم	اثر غیر مستقیم	جمع
مهارت درون‌شخصی	-	217/0	217/0
ارزیابی	-	223/0	223/0
آگاهی	-	225/0	225/0
فعالیت یادگیری	-	234/0	234/0
استراتژی یادگیری	-	199/0	199/0
خودراهبری	325/0	-	325/0

پی‌نوشت

7. کاظم پور، اسماعیل، عمویور، مسعود؛ باباپور و اجاری، مریم (1391). مطالعه تأثیر برنامه های مصوب آموزش خلاقیت بر صلاحیت های حرفه ای معلمان. فصلنامه رهبری و مدیریت آموزشی، سال ششم، شماره 3، ص 21-39.

8. گردان شکن، مریم، یارمحمدیان، محمدحسین، عجمی، سیما (1389).

تأثیر تدریس مستهفراشناختی بر خودراهبریدر یادگیریدانشجویان مدارکپزشکیدانشگاه علومپزشکیاصفهان،

مجله یارانی آموزش در علوم پزشکی، 10، شماره 2، 131-140.

9. روکس، جانیس و مک میلان، ادنا (1385). یاددهی هوشمند پرورش استعداد در کلاس درس و بیرون مدرسه. ترجمه: علی رؤوف و حمید رضا فاطمی پور. تهران: موسسه فرهنگی منادی فرهنگ.

10. محمدی، فاطمه (1386). ارائه مدل توسعه تکنولوژی آموزشی با رویکرد خودراهبری در یادگیری، مجموعه مقالات دومین همایش فناوری آموزشی، به کوشش دکتر محمد رضا نیلی، تهران: انتشارات دانشگاه علامه طباطبایی.

11. نیکنامی، مصطفی و کریمی، فریبا (1388). صلاحیت های حرفه ای معلمان آموزش عمومی و ارائه چارچوب ادراکی مناسب. دانش و پژوهش در علوم تربیتی برنامه ریزی درسی، 22-1-23.

12. وثاقي، حبیبه (1381). بررسی رابطه بین یادگیری خود راهبری با پیشرفت تحصیلی دانشجویان کارشناسی و کارشناسی ارشد. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه تبریز.

[13] Brouse, C. (2007). Promoting self-directed learning in Three Online Health Promotion and Wellness Courses. *Journal of Authentic Learning*; 4(1): p 25-33.

[14] Bjekic, D. Krneta, R. & Milosevic, D. (2010). Teacher Education from E-learner To E-Teacher: Master Curriculum. *Journal of Educational Technology*, 9, p 202-212.

[15] Huntly, Helen. (2008). Teachers' Work: Beginning Teachers' Conceptions of Competence, *The Australian Educational Researcher*, 35(1) p. 125-145.

[16] Kabilan, M.K. (2007). Online professional development: A literature Analysis of teacher competency, *Journal of computing in teacher Education*, 21.

[17] Korthagen, F. A. J. (2004). In search of the essence of a good teacher: towards a more holistic approach in teacher education. *Teaching & Teacher Education*. 20 (1), p 98-117.

¹Self-directed learning

²Teacher-Directed

³Pedagogic

⁴Anderagogic

⁵Kabilan

⁶Piskurich,

⁷Wilcox

⁸Levett-Jones TL -Williamson

⁹Lerokx

¹⁰Bjekice

¹¹Wu & Lin

¹²Kortajen

¹³Huntly

¹⁴Selvi

¹⁵Brouse C

¹⁶Self-Rating Scale for Self-Directedness in Learning

مراجع

1. اندرسون، لورین. افزایش کارایی معلم، ترجمه: علی رؤوف و منیره رضایی (1381). تهران: انتشارات آبیژ.

2. جهانیان، رمضان (1389). صلاحیت های مورد نیاز مدیران آموزشی. فصلنامه تحقیقات مدیریت آموزشی، 1(3)، 142-121.

3. خزایی، کامیابان، عشورنژاد، کیمیا (1391). رابطه مهارت های فناوری اطلاعات و ارتباطات با مؤلفه های خودراهبریدر یادگیریدانشجویان، فصلنامه فناوری اطلاعات و ارتباطات در علوم تربیتی، سال سوم، شماره اول، ص 61-45.

4. دانش پژوه، زهرا و فرزاد، ولی الله (1385). ارزشیابی مهارت های حرفه ای معلمان دوره ابتدایی. فصلنامه نوآوری های آموزشی، 18(5)، 170-135.

5. صفوی، محبوبه؛ شوشی، تریزاده، شهناز؛ محمودی، محمود؛ یارمحمدیان، محمدحسین (1389). آمادگی خودراهبریدر یادگیریبوسبک های یادگیریدر دانشجویان پرستاریدانشگاه علوم پزشکیاصفهان، مجله یارانی آموزش در علوم پزشکی، 10، شماره 1، 27-36.

6. عبدالهزاده، علیاکبر (1392). مقایسه کارایی دورهیادگیریتربیبیاددوره های یادگیریبالکتر و نیکو حضوریدر درسیاضیدر میان دانش آموزان سال اول دبیرستان شه رستاران دبیل. اندیشه های نوین تربیتی، دوره 9، شماره 2.

- [۱۸] Levett-Jones TL.(۲۰۰۵). Self-directed learning: implications and limitations for undergraduate nursing education. nurse Educ Today .Jul; ۲۵(۵): ۳۶۳-۸.
- [۱۹] Piskurich, G. M. (۲۰۰۳). Preparing learners for e-learning.A Wiley ImprintJossey-Bass, USA.
- [۲۰] Selvi, K. (۲۰۱۰).Teacher competencies. International journal of philosophy of culture and Axiology, VII(۱), p۱۶۷-۱۷۵.
- [۲۱] Williamson, S. N. (۲۰۰۷). Development of a self- rating scale of self-directed learning.Nurse researcher, ۱۴(۲), p ۶۶-۸۳.
- [۲۲] Wu, M.j & Lin, S. C. (۲۰۱۱).Teachers' Professional Growth: Study on Professional (Pedagogical) Competency Development of Teachers in Junior Colleges/Universities of Technology. TheJournal of American Academy of Business, ۱۶(۲), ۱۹۷

